

YARGI KARARLARINDA GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASI

Security Investigation and Archival Research in Judicial Decisions

Doç. Dr. Ahmet Hulusi AKKAŞ*
Arş. Gör. Numan DOĞAN**

Öz: Kamu hizmetinin sunulabilmesi ve hukuka uygun bir şekilde yürütülebilmesi için bu görevi layığıyla yürütebilecek uygun kişilerin kamu görevliliğine seçilmesi gereklidir. Bunun sağlanmasının yollarından birisi de kamu görevine ilk defa veya yeniden girecek kişiler hakkında gerek güvenlik soruşturması gerekse de arşiv araştırmasının yapılmasıdır. Çalışmamızda hukukumuzda, özellikle kamu görevlileri bakımından, oldukça önemli hale gelen güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kavramları üzerinde durulacaktır. Bu araştırmaların ceza muhakemesi sürecinde verilen kararlara değinmesi bir tarafa, kişilerin işledikleri suç teşkil eden fiillerinin de bu araştırmalara yansması dolayısıyla konu ceza hukuku cephesinden de ele alınmalıdır.

4045 sayılı Kanun'un birinci maddesine 2018 yılında yeni bir hüküm eklenerek¹; güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapacak makamlara diğer idari makamlardaki her türlü bilgi ve belge ile mahkeme kararlarına ve ceza soruşturma ve kovuşturmalarına konu olgulara erişim konusunda geniş bir yetki verilmiştir. Ancak AYM (Anayasa Mahkemesi) soyut norm denetimi yoluyla önüne gelen bu düzenlemeleri Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiştir. Kanunda güvenlik soruşturmalarında kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir hükmün bulunmaması Anayasa Mahkemesinin iptal kararları vermesindeki temel etken olmuştur. Mevcut hukuki boşluğu gidermek amacıyla AYM kararlarındaki gerekçeler de dikkate alınarak 7315 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Güvenlik Soruşturması, Arşiv Araştırması, Anayasa Mahkemesi, Kamu Görevi.

Abstract: In order for public service to be provided and to be carried out in accordance with the law, it is necessary to elect suitable persons to public office who are able to carry out this duty properly. One of the ways to ensure this is to conduct both a security investigation and an archive research on those who will enter public office for the first time or again. In our study, the concepts of security investigation and archive research, which have become very important in our law, especially for public officials, will be emphasized. Apart from the fact that these studies address the decisions made in the criminal procedure process, the issue should also be addressed from the perspective of criminal law, as the criminal acts committed by individuals are also reflected in these studies.

In 2018, a new provision was added to the first article of Law No. 4045, granting the authorities conducting security investigations and archive searches a broad authority to access all kinds of information and documents in other administrative authorities, court decisions and facts subject to criminal investigations and prosecutions. However, the Constitutional Court, through abstract review of norms, annulled these regulations as unconstitutional. The absence of a provision in the law on the protection of personal data in security investigations was the main factor in the Constitutional Court's annulment decisions. The Law No. 7315 on Security Investigation and Archival Research was prepared by taking into account the justifications in the Constitutional Court decisions in order to eliminate the existing legal gap.

Keywords: Security Investigation, Archival Research, Constitutional Court, Public Service.

* Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, ORCID: 0000-0001-5217-5951, ahakkas@erciyes.edu.tr

** Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, ORCID: 0000-0002-8588-4997, numan.dogan@erciyes.edu.tr

¹ 15.08.2017 tarihli ve 694 sayılı KHK'nin 87 nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "askeri, emniyet" ibaresi "Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, jandarma, emniyet, sahil güvenlik" şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Kanunun 83 üncü maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

Makale Geliş Tarihi: 27.08.2023, Makale Kabul Tarihi: 24.10.2023

DOI : 10.57083/adaletdergisi.1391757

I. GİRİŞ

Kamu hizmetinin sunulabilmesi ve hukuka uygun bir şekilde yürütülebilmesi için bu görevi layığıyla yürütebilecek uygun kişilerin kamu görevliliğine seçilmesi gereklidir. Bu ihtiyaç dünyadaki bütün demokratik ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de kamu görevine ilk defa veya yeniden girecek kişiler hakkında bir araştırmayı gerekli kılmaktadır ve bunun sağlanmasının yollarından birisi de söz konusu görevler bakımından farklılıklar arz etse de ilgili kişiler hakkında güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmasıdır. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde de belirteceğimiz üzere, bu gerekliliği karşılamak için başta 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na hüküm eklenmiş ise de bu hükümler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Bunun üzerine Kanun Koyucu 7315 sayılı "Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu"nu kabul etmiştir. Çalışmamızda esas olarak bu kanun çerçevesinde güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kavramları açıklandıktan sonra, söz konusu kanunda Anayasa Mahkemesinin belirtmiş olduğu eksikliklerin giderilip giderilmediği üzerinde durulacaktır.

II. GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASI KAVRAMLARI

A. GENEL OLARAK

7315 sayılı "Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu" m. 4'e göre arşiv araştırması; "kişinin adli sicil kaydının, kolluk kuvvetleri tarafından hâlen aranıp aranmadığının, kişi hakkında herhangi bir tahdit olup olmadığının ve kesinleşmiş mahkeme kararları ve CMK m. 171'de düzenlenen kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve m. 231 gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilip verilmediğinin, kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamındaki olguların ve nihayetinde kişi hakkında kamu görevinden çıkarılma ya da kesinleşmiş memurluktan çıkarma cezası olup olmadığının mevcut kayıtlardan tespit edilmesidir." Kanunda "devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamındaki olgular" şeklinde kullanılan ifade dolayısıyla kişi hakkında yürütülen bir soruşturma ya da kovuşturmanın sırf bulunmasının güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasına tek başına neden olmayacağı vurgulanmıştır. Zira yapılan soruşturma sonucunda kişi hakkında CMK m. 172/1 uyarınca kovuşturmaya yer olmadığına karar verilebileceği gibi kovuşturma sonunda da kişi hakkında CMK m. 223 gereğince beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmiş olabilir. Örneğin CMK m. 223/2-b gereğince *yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması*, nedeniyle verilen beraat kararına rağmen, sırf hakkında bir kovuşturma yürütülüyor olması

nedeniyle kişi hakkında yürütülen güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması, bir hukuk devletinde kabul edilebilir bir husus değildir².

Güvenlik soruşturması ise bunlara ilave olarak “kişinin, görevin gerektirdiği niteliklerle ilgili kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerindeki olgusal verilerinin, yabancı devlet kurumları ve yabancılarla ilişkisinin, terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle eylem birliği, irtibat ve iltisak içinde olup olmadığının, mevcut kayıtlardan ve kişinin görevine yansıtacak hususların denetimine elverişli olacak yöntemlerle yerinden araştırılmak suretiyle tespit edilmesi” olarak tarif edilmiştir (m. 5). Kanundaki düzenlemeden de açıkça anlaşıldığı üzere arşiv araştırması objektif kriterlere dayanırken; güvenlik soruşturması kişi hakkındaki sübjektif değerlendirilmelerin de toplanmasını içermektedir³. Kişi hakkındaki sadece sübjektif bilgilerden hareket edilmesi soruşturmayı yapan makamları doğru yola iletmeyebilir. Danıştay da sübjektif değerlendirmeler sonucunda hak ihlallerinin doğmasının önüne geçilmesi için güvenlik soruşturması sonucunda elde edilen bilgilerin başka hukuki bilgi ve belgelerle desteklenmesi gerektiği yönünde içtihadta bulunmaktadır⁴. Danıştay ayrıca kişinin mevcut durumunun da yapılan güvenlik soruşturmasında

---

² Nitekim Danıştay da vermiş olduğu bir kararında beraat kararının verilmiş olması nedeniyle hakkında yürütülen bir kovuşturmanın olduğu gerekçesi ile kişinin Polis Meslek Yüksek Okulu’ndan çıkarılması işleminin hatalı olduğuna hükmetmiştir. Kararın konumuzu ilgilendiren kısmı şu şekildedir: “Her ne kadar dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte davacı hakkında devam eden bir yargılama bulunmakta ise de, davacı hakkında isnat edilen suçlamaların yerinde olmadığı kesinleşen mahkeme kararı ile ortaya konulmuş olması karşısında, oluşan yeni durumun dava konusu işlemin hukuka uygunluğunun denetiminde dikkate alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu durumda, davacının polis meslek yüksekokulu ile ilişkisinin kesilmesine sebep olan ceza yargılamasında beraat etmiş olması ve bu kararın da kesinleşmiş olması karşısında, davacının okul ile ilişkisinin kesilmesine ilişkin dava konusu işleminde hukuka uyarlık bulunmamasına olup; aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir”, Danıştay 8.Daire, E:2011/7930, K:1988/704, T: 10.03.1988, <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/kullaniciGiris.jsf?dswid=3186#>, erişim tarihi, 28.04.2022.

³ Durmuş Kılınç, “Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması”, S.2, 2019, Ankara Barosu Dergisi, s. 8.

⁴ Danıştay’ın konuya ilişkin vermiş olduğu bir kararının konumuzu ilgilendiren kısmı şu şekildedir: “Herşeyden önce, güvenlik soruşturmasına ilişkin raporlarda yer alan bilgiler istihbari nitelik taşıdıklarından hukuken geçerli başka bilgi ve belgelerle doğrulanmadıkça bu raporların tek başlarına hukuki delil gücünde kabul edilmeleri ve ilgililer aleyhine kullanılmaları hukuk devleti ilkesine aykırı düşer. Öte yandan hukuk devletinde idarenin ve kişilerin hak ve yükümlülükleri, demokratik esaslara uygun olarak, objektif kriterler halinde ayrı ayrı belirlenmiş olup idarenin kişilerin hak ve menfaatlerini etkileyen konularda “şüphe”ye dayanarak işlemler tesis etmesi uygun ve doğru görülmez. Memuriyete atanmada böyle bir kistasın kabulü Anayasanın 70/2. maddesiyle de bağdaşmayacağı gibi 657 sayılı Yasanın 48. maddesiyle de bağdaşmaz”, Danıştay 5.Daire, E:1987/406, K:1988/704, T: 10.03.1988, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/5d-1987-406.htm>, erişim tarihi, 27.04.2022.

göz önünde bulundurulması gerektiği içtihadında bulunmuştur⁵. Kanun m. 7 gereğince, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla “Değerlendirme Komisyonu” kurulacaktır. Böylece güvenlik soruşturması sonucunda ortaya çıkacak subjektif kanının bir hak ihlaline sebebiyet vermesinin önüne geçilebilecektir⁶.

B. GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASI SÜRECİ

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması hukukumuzda kanuni olarak ilk defa 4045 sayılı “Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli ile Kamu Görevlilerine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesine ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” ile girmiş olsa da 80’li yıllardan itibaren gizlilik derecesi olan kamu görevlerine girişlerde söz konusu araştırmaların yapıldığı belirtilmektedir⁷. Bu kanun öncesinde de fiili olarak yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının dayanağının ILO’nun III sayılı ayrımcılık sözleşmesi olduğu söylenebilirdi. Söz konusu sözleşme m. 4 hükmüne göre “Devletin güvenliğine hanel getiren faaliyetlerden ötürü muhik sebeplerle zanlı bulunan veya bu faaliyetlere girişen bir şahıs hakkında alınan tedbirler, ilgili kişinin milli tatbikata uygun olarak kurulmuş olan yetkili bir makama başvurma hakkı saklı kalmak şartıyla, ayırım sayılmaz.”

4045 sayılı Kanun toplamda dört maddeden ve yedi geçici maddeden oluşmaktaydı. Kanunda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına ilişkin esaslar ve bu süreçteki kişisel verilerin durumuna ilişkin bir düzenleme yer almamaktaydı. Güvenlik soruşturması ve arşiv

⁵ Danıştay’ın konuya ilişkin vermiş olduğu bir kararının konumuzu ilgilendiren kısmı şu şekildedir: “...Davacının yaklaşık 11 yıl önce ve henüz 18 yaşında iken gerçekleştirdiği fiiller sebebiyle görevli memura mukavemet suçundan 1 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, 5 yıl süre ile denetime tâbi tutulmasına ve bu sürenin herhangi bir yasaklamada bulunulmadan veya yükümlülük yüklenilmeden geçirilmesine karar verilmesinin, söz konusu fiilin niteliği ve aradan geçen süre göz önüne alındığında hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasına neden olduğundan söz edilemeyeceği sonucuna varılmıştır”, Danıştay 12.Daire, E:2015/2238, K:2015/4853, T: 17. 09. 2015, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/12d-2015-2238.htm>, erişim tarihi, 27.04.2022.

⁶ Kılınç, s. 8.

⁷ Kamile Türkoğlu Üstün, “Güvenlik Soruşturmalarında Kişisel Verilerin Korunması”, C. XXV, S.2, 2021, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 788; 07.04.2021 tarihli ve 7315 sayılı “Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu” m. 13/8 hükmüyle yürürlükten kaldırılan 4045 sayılı Kanun Geçici m. 4/2 hükmünde güvenlik soruşturmalarının, söz konusu kanun yürürlüğe girmeden önce de gerçekleştirildiği dolaylı olarak belirtilmiştir. Söz konusu hüküm şu şekildeydi: “Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış bulunan güvenlik soruşturması sonucunda ilgililerin dosyasına konulmuş olan ve mahkemelerce verilen cezalara ilişkin adli sicil kayıtları dışındaki kayıt ve fişler ilgilinin başvurusu aranmaksızın dosyadan çıkartılır”.

araştırmasını yapacak makamların, hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacak personelin kimler olacağı, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında araştırılacak hususlar aslında kanunda düzenlenmesi gerekli iken ilk defa, kanuna dayalı olarak çıkarılan yönetmelikte belirtilmişti. Henüz 4045 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu bir dönemde 676 sayılı OHAL KHK⁸ m. 74 ile 657 sayılı "Devlet Memurları Kanunu" m. 48/1-A'ya eklenen 8 numaralı alt bendi; 680 sayılı OHAL KHK⁹ m. 69 hükmü ile 5188 sayılı "Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun" m. 10/1'e eklenen "h" bendini; yine 680 sayılı OHAL KHK m. 84 hükmü ile 399 sayılı "Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname" m. 7 hükmüne "f" bendi eklenmek suretiyle söz konusu görevlere girebilmenin bir şartı da kişi hakkında yapılan güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanmasıdır. Her ne kadar 657 sayılı Kanun'a ve 399 sayılı KHK'ya eklenen hükümler Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olsa da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması, sadece gizli yürütülmesi gereken görevler için yapılan bir işlem olmaktan çıkmıştır¹⁰.

Söz konusu kanunlarla ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararları yakından incelemek gerektiği kanısındayız. Nitekim kanun koyucu, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararları da göz önünde bulundurarak 7315 sayılı "Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu"nu çıkarmıştır. Kanunda, Anayasa Mahkemesi'nin kararlarında 4045 sayılı kanun ile ilgili belirtilen bütün hususların göz önünde bulundurup bulundurmadığı da bu sayede ortaya konabilecektir.

Anayasa Mahkemesi, 657 sayılı "Devlet Memurları Kanunu" m. 48/1-A'ya eklenen 8 numaralı alt bent ile de ilgili, 24.07.2019 tarih ve 2018/73 E. 2019/65 K. Sayılı kararında^{11,12} özetle; Anayasa m. 20/1'de, herkesin aile

⁸ 03.10.2016 tarihinde çıkarılan 676 sayılı KHK, 29.10.2016 tarih ve 29872 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Söz konusu KHK, 01.02.2018 tarihli ve 7070 sayılı Kanun ile aynen kabul edilmiştir. Bu Kanun da 08.03.2018 tarih ve 30354 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁹ 02.01.2017 tarihinde çıkarılan 680 sayılı KHK, 06. 01. 2017 tarih ve 29940 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Söz konusu KHK 01.02.2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun ile aynen kabul edilmiştir. Bu Kanun da 08.03.2018 tarih ve 30354 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁰ Türkoğlu Üstün, s. 791.

¹¹ 24.11.2019 tarih ve 30963 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹² Anayasa Mahkemesi söz konusu kararın öncesinde de yapılan bir bireysel başvuru sonucunda benzer gerekçelerle hak ihlalinin olduğuna karar vermişti (Fatih Saraman, BN. 2014/7256, Karar Tarihi 27.02.2019, 27.03.2019 tarih ve 30727 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır). Karara yansıyan olaylar özetle şu şekildedir: Başvurucu henüz on sekiz yaşından küçük olduğu dönemde işlemiş olduğu suç dolayısıyla Adana 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 13.03.2002 tarihli kararı ile 5 ay hapis cezasına mahkum olmuş, hapis cezası ağır para cezasına çevrilmiş ve ceza ertelenmiştir. Başvurucu daha sonra girmiş olduğu infaz koruma memurluğu sınavında başarılı olsa da söz konusu mahkumiyetin belirtilmesi nedeniyle başvurucu hakkında yaptırılan güvenlik soruşturması

hayatına ve özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğunu, aile hayatının gizliliğine ve özel hayata dokunulamayacağını belirttiğini; üçüncü fıkrada da “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir” denilerek kişisel verilerin korunmasının özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulduğunu; Anayasa m. 13'te de temel hak ve hürriyetlerin yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceğinin ifade edildiğini (§163); Anayasa m. 128/2'de de “Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, mali ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır” hükmüne yer verilerek memurlar ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarına ilişkin hususların kanunla düzenleneceğinin belirtildiğini (§ 164); kanuni düzenleme ilkesinin, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçevenin kanunla çizilmesini ifade ettiğini, bu ilke uyarınca kamu görevlilerinin nitelikleri ve atanmalarına ilişkin kuralların kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerektiğini (§ 165); kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının, insan onurunun korunması ve bireyin kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçladığını (§ 166); Anayasa m. 20 uyarınca kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceğini, dolayısıyla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sağlanan anayasal güvencenin yaşama geçirilebilmesi için bu hakkı ilgilendiren yasal düzenlemelerin açık, anlaşılabilir ve söz konusu hakkın kullanılabilmesine elverişli olmasının gerektiğini, ancak böyle bir düzenleme ile kişilerin özel hayatlarını ilgilendiren veri, bilgi ve belgelerin resmî makamların keyfî müdahalelerine karşı korunmasının mümkün hâle gelebildiğini (§ 167); güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasıyla elde edilen verilerin de kişisel veri niteliğinde olduğunu,

---

olumsuz sonuçlanmış ve CTE Genel Müdürlüğünün 16/12/2009 tarihli cevabında, başvurunun 10/7/2003 tarihli ve 25164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği'nin "Özel Şartlar" kenar başlıklı 6. maddesinin (5) numaralı bendinin (d) alt bendinde öngörülen "güvenlik soruşturması olumlu olmak" şartını taşıyamaması nedeniyle atamasının yapılmadığı bildirilmiştir. Bu karara karşı başvuru tarafından iptal davası açılmış olsa da Ankara 4. İdare Mahkemesi davayı reddetmiştir. Temyiz istemi Danıştay tarafından da reddedilince başvuru, bireysel başvuru yolunda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi Anayasa m. 20 çerçevesinde yaptığı değerlendirme sonucunda özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Ayrıca bkz. Turgut Duman, BN. 2014/15365, Karar Tarihi 29.05.2019.

(söz konusu) kuralla güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında kamu mercileri tarafından özel yaşamı ile ilgili sorular sorulması da dâhil olmak üzere bir bireyin özel hayatı, iş ve sosyal yaşamıyla ilgili bilgilerinin alınması, kaydedilmesi ve kullanılmasının özel hayata saygı hakkına sınırlama niteliğinde olduğunu (§ 169); kamu görevine atanmadan önce kişilerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılmasını öngören kuralın kanun koyucunun takdir yetkisinde olduğunu, ancak bu alanda düzenleme getiren kuralların kamu makamlarına hangi koşullarda ve hangi sınırlar içinde tedbirler uygulama ve özel hayatın gizliliğine yönelik müdahalelerde bulunma yetkisi verildiğini yeterince açık olarak göstermesi ve olası kötüye kullanımlara karşı yeterli güvencelerin sağlaması gerektiğini (§ 170); kuralda güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılması memurluğa alımlarda genel şartlar arasında sayılmasına karşın güvenlik soruşturmasına ve arşiv araştırmasına konu edilecek bilgi ve belgelerin neler olduğuna, bu bilgilerin ne şekilde kullanılacağına, hangi mercilerin soruşturma ve araştırmayı yapacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmadığını (§ 171); güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda devlet memurluğuna atanmada esas alınacak kişisel veri niteliğindeki bilgilerin alınmasına, kullanılmasına ve işlenmesine yönelik güvenceler ve temel ilkeler kanunla belirlenmeksizin bunların alınmasına ve kullanılmasına izin verilmesinin Anayasa'nın m. 13, 20 ve 128 ile bağdaşmadığını belirterek söz konusu hükmün iptaline karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi benzer gerekçelerle, 680 sayılı OHAL KHK m. 84 hükmü ile 399 sayılı “Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname” m. 7 hükmüne eklenen “f” bendinin iptaline karar vermiştir¹³.

Yine Anayasa Mahkemesi, 4045 sayılı Kanun m. 1 hükmünün, Anayasa m. 13, 20 ve 128'e aykırılığı ileri sürülen ve somut norm denetimi yoluyla önüne gelen uyuşmazlıkta, her ne kadar karar tarihinde 4045 sayılı Kanun yürürlükten kalkmış olsa da, kuralların bakılmakta olan davalarda uyuşmazlığın çözümü için uygulanacak kural olma niteliğini sürdürdüğünü belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi 2018/73 E. 2019/65 K. Sayılı kararında belirttiği gerekçeler ile 4045 sayılı kanundaki kuralların Anayasaya aykırı olduğuna hükmetmiştir¹⁴.

2. ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI IŞIĞINDA GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASI KANUNUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğretideki bir görüş Anayasa Mahkemesinin 4045 sayılı kanuna yönelik verdiği iptal kararları sonrasında hazırlanan 7315 sayılı Kanun'da, mahkemenin eleştirilerinin göz önünde bulundurulduğunu ve bu

¹³ Anayasa Mahkemesi 19.02.2020 tarih ve E. 2018/91 K. 2020/10 sayılı kararı, 30.04.2020 tarih ve 31114 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁴ Anayasa Mahkemesi 03.06.2021 tarih ve E. 2020/24 K. 2021/39 sayılı kararı, 27.07.2021 tarih ve 31550 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

nedenle söz konusu kanunda herhangi bir sorunun bulunmadığını belirtmektedir¹⁵. Biz de çalışmamızda, durumu daha yakından ele alarak, belirlediğimiz hususlarda gerekli düzenlemelerin yapıp yapılmadığını ortaya koymaya çalışacağız.

A. GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASI SONUCUNDA ELDE EDİLEN BİLGİLER YÖNÜNDEN

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması neticesinde elde edilen bilgi ve belgeler doğrudan kişinin özel hayatını ilgilendirmektedir. Bu bilgi ve belgeler kişisel veri olarak nitelendirilmekte; bu verilerin korunmasını isteme hakkı, Anayasa m.20'de özel hayatın gizliliği hakkı olarak ifadesini bulmaktadır¹⁶. Özel hayatın korunmasındaki temel amaç, insanın kişiliğinin gelişmesine olanak tanımak ve kişiye müdahale edilmeyen serbest bir alan sağlamaktır¹⁷. Özel hayatına ilişkin kişisel verileri kaydedilen veya kaydedildiği düşüncesiyle yaşayan bir bireyin kendi özgür kişiliğinin gereği gibi değil; ondan istenilen kişi gibi davranacaktır. Dolayısıyla bu kişinin kendi kişiliğini özgürce geliştirmesi mümkün olmayacaktır¹⁸. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında kişisel verilerin elde edilmesi ile kişinin bu özgür alanı kısıtlanmaktadır. Bu nedenlerle özel hayatın gizliliği hakkında yapılacak müdahalenin Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ilkelerine uygun olması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi kararlarında tüm bu hususlara dikkat çekilerek 4045 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelik bağlamında değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Anayasa Mahkemesi 03/06/2021 tarih, E. 2020/24, K. 2021/39 sayılı kararında, 26/10/1994 tarihli ve 4045 sayılı Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli ile Kamu Görevine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesine ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 1. Maddesinin Anayasa'nın 13., 20. Ve 128. Maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, Anayasa'nın 20. Maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı, kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulduğu (§ 41), kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının, insan onurunun korunması ve bireyin kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin

¹⁵ Mahmut Koca, "Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Hak ve Özgürlükleri Sınırlandırılması Rejimleri Sempozyumu, Editör: İzzet Özgeç, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022, s. 320.

¹⁶ Doğan Kılınç, "Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması", C.61, S.3, 2012, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, s.1099.

¹⁷ Mehmet Kahraman ve Muhammet Şahin, "Anayasa Mahkemesi Kararlarına Göre Güvenlik Soruşturması ve Özel Hayata Saygı Hakkı", C. 15, S. 2, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 420.

¹⁸ Kahraman ve Şahin, s.430.

hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçladığı (§ 42), güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasıyla elde edilen veriler kişisel veri niteliğinde olduğu, itiraz konusu kuralların, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimler tarafından güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında kişilerin kişisel veri niteliğindeki özel hayatı, iş ve sosyal yaşamıyla ilgili bilgilerinin alınmasına ve bu kayıtların kullanılmasına imkân tanınması nedeniyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getirdiği (§ 44), Anayasa'nın 13. Maddesine göre temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği, kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını sınırlamaya yönelik kanuni bir düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfilğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerektiği ifade edilmiştir (§ 45). Ayrıca kişisel veri niteliğindeki bilgilerin ne şekilde kullanılacağına, hangi mercilerin soruşturma ve araştırmayı yapacağına, bu bilgilerin ne suretle ve ne kadar süre ile saklanacağına, ilgililerin söz konusu bilgilere itiraz etme imkânının olup olmadığına, bilgilerin bir müddet sonra silinip silinmeyeceğine, silinecekse bu sırada izlenecek usulün ne olduğuna, yetkinin kötüye kullanımını önlemeye yönelik nasıl bir denetim yapılacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmadığı, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılmasına ve elde edilecek verilerin kullanılmasına ilişkin keyfilğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir kanuni güvenceler belirlenmeksizin güvenlik soruşturmasının ve arşiv araştırmasının usul ve esasları ile bunu yapacak merciler ile üst kademe yöneticilerinin tespitinin yönetmeliğe bırakıldığı vurgulanmıştır (§ 48).

Anayasa Mahkemesi'nin 24/07/2019 tarih, E. 2018/73, K. 2019/65 sayılı kararında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m.48/1-A'da yer alan düzenlemede, güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmasının memurluğa alımlarda genel şartlar arasında sayılmasına karşın güvenlik soruşturmasına ve arşiv araştırmasına konu edilecek bilgi ve belgelerin neler olduğuna, bu bilgilerin ne şekilde kullanılacağına, hangi mercilerin soruşturma ve araştırmayı yapacağını belirlemediği, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılmasına ve elde edilecek verilen kullanılmasına ilişkin temel ilkeler belirlenmeksizin kuralla sadece güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılması devlet memurluğuna alımlarda aranacak şartlar arasında sayıldığı (§ 171), güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda devlet memurluğuna atanmada esas alınacak kişisel veri niteliğindeki bilgilerin alınmasına, kullanılmasına ve işlenmesine yönelik güvenceler ve temel ilkeler kanunla belirlenmeksizin bunların alınmasına ve kullanılmasına izin verilmesi Anayasa'nın 13., 20. Ve 128. Maddeleriyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (§ 172).

Anayasa Mahkemesi, kanunen verilmemesi gereken kişisel verinin idari makamlara açıklanması ve güvenlik soruşturmasına esas alınması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına yönelik **Fatih**

Saraman başvurusuna ilişkin verdiği kararda¹⁹, 4045 sayılı Kanun'da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması konusunda sadece bir maddeye yer verilerek hangi kamu görevleri bakımından güvenlik soruşturması yaptırılacağı düzenlendiği, bunun dışındaki tüm düzenlemelerin bir yönetmelikle yapılacağı belirtildiği (§ 75), 4045 sayılı Kanun'un güvenlik soruşturmasına ve arşiv araştırmasına konu edilecek bilgi ve belgelerin neler olduğu, bu bilgilerin nerelerden elde edileceği ve ne suretle ve ne kadar süre ile saklanacağı, kişilerin söz konusu bilgilere itiraz etme olanağı olup olmadığı, bilgilerin bir müddet sonra silinmesinin mümkün olup olmadığı veya silinmesine dair izlenecek usulün ne olduğu, gizlilik dereceli kamu personeli ile meslek gruplarının tespiti, güvenlik soruşturmasının ve arşiv araştırmasının usul ve esasları ile bunu yapacak mercilerin kimler olduğu ile ilgili hiçbir düzenleme içermediği, ayrıca Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği'nin de elde edilen bilgilerin saklanma süreleri, bilgilerin bir müddet sonra silinmesinin mümkün olup olmadığı veya silinmesine dair izlenecek usulün ne olduğu, kişilerin söz konusu bilgilere itiraz etme olanağı olup olmadığı hususlarını düzenlemediği, bireylerin özel hayatına saygı hakkının güvencelerini sağlayacak hükümlerden yoksun olduğu (§ 83), bu durumda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının objektif, öngörülebilir ve önceden belirlenebilir güvencelere ve usullere tabi kılınmış olmadığı, tamamen yetkili makamların talimatlarına bağlı olarak yapıldığı, bu hâliyle de keyfilğe açık bir durum yaratmakta olduğu (§ 89) ifade edilmiştir²⁰.

Anayasa Mahkemesi'nin kararlarındaki eleştiriler, 4045 sayılı Kanun ve bu kanuna dayalı olarak çıkarılan yönetmelik hükümlerinin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen kişisel verilerin korunması bakımından yetersiz olduğu, ilgili düzenlemelerin kanunilik ilkesine uygun olmadığı, kişisel verilerin elde edilmesi, değerlendirilmesi, muhafazası ve silinmesi hususlarında yeterli güvenceyi sağlayamadığı konularında yoğunlaşmaktadır.

Bu eleştiriler çerçevesinde 7315 sayılı Kanun değerlendirildiğinde, Kanunun üçüncü bölümünde kişisel verilerin korunması başlığı ile bu konunun detaylı bir şekilde ele alındığı, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimler ile değerlendirme komisyonlarının kişisel verilerin güvenliği ile ilgili önlemleri alacağı düzenlenmiştir. Kanun m.9/2'de işlemlerin her evresinde gizliliğe uyulması gerektiği, bilgi ve belgelerin yasal olarak bilmesi gerekenlerden başkasına verilemeyeceği ve kişisel verilerin amacı dışında işlenmeyeceği ifade edilmiştir. Böylelikle elde edilen verilerin muhafazası kanunla güvence altına alınmıştır. Ayrıca elde edilen kişisel verilerin işleme amacının ortadan kalkması halinde veya her durumda iki yılın sonunda

¹⁹ Anayasa Mahkemesi, Fatih Saraman Başvurusu, Başvuru No: 2014/7256, T. 27.02.2019. Erişim Tarihi: 24.08.2023.

²⁰ Aynı yönde bkz. Turgut Duman Başvurusu, Başvuru No: 2014/15365, KT 29.05.2019; Abdurrahim Kaya ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru No: 2019/12271, KT. 03.12.2020; Mehmet Emin Karahan ve Diğerleri Başvurusu, Başvuru No: 2018/26461, KT. 17.11.2021.

değerlendirme komisyonları tarafından silineceğine dair düzenleme (m.10) ile hem kişisel veriye başkalarının erişimi engellenmiş hem de bu verilerin sürekli olarak kişi aleyhine kullanılması önlenmiş olacaktır²¹. 7315 sayılı Kanunda kişisel verilerin nasıl elde edileceği, korunacağı ve silineceği hususlarında yapılan detaylı düzenlemeler ile güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapan idarenin bu konuda keyfi davranışlarının önüne geçilmiştir.

B. HANGİ SUÇLARIN KAMU GÖREVİNE GİRMEYE ENGEL OLDUĞUNUN BELİRTİLMESİ YÖNÜNDEN

Anayasa Mahkemesi'nin Fatih Saraman Başvurusunda 4045 sayılı Kanuna yöneltilen eleştirilerden biri de hangi suçların kamu görevine girmeye engel olduğunun belirtilmediğidir. Mahkeme kararında “4045 sayılı Kanun'da kişilerin geçmiş ceza mahkûmiyetlerine ilişkin kayıtlar bakımından hangi suçların kamu görevine girmeye engel olduğu, kişilerin on sekiz yaşından önce işlediği suçlara dair kayıtların güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasına sebep olup olmayacağı konusunda hiçbir belirleme, suçlar arasında herhangi bir ayırım ve derecelendirme yapılmamıştır.” (87) ifadelerine yer vermiştir. 7315 sayılı Kanun m.4/1-ç'de “kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin beşinci ve 231 inci maddesinin onüçüncü fıkraları kapsamında alınan kararlar ile kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamındaki olgular” ifadesinden hareketle arşiv araştırmasında hangi suçların kamu görevine girmeye engel olacağına dair bir belirliliğin olmadığı açıktır. Zira kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararı, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı veya kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı herhangi bir suçtan verilebilir²². Güvenlik soruşturmasına ilişkin m.5/1-

²¹ Koca, s.344.

²² Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, Anayasa Mahkemesi'nin 01/06/2023 tarih, 2022/120 E, 2023/107 K, sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Söz konusu karar 01/08/2023 tarih ve 32266 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesi ilgili kararda, “Anayasa Mahkemesi Atilla Yazar ve diğerleri kararında, sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine dikkat çekilmiştir. Anılan kararda, sanıktan henüz hüküm kurulmadan HAGB kararı verilmesini isteyip istemediğine yönelik iradesini ortaya koymasını istemenin kendisini güvenceye almak isteyen sanığın henüz deliller ortaya konulup tartışılmadan bir tür ihtimal hesabına girişmesine ve bilinmezlik içinde iradesini açıklamasına neden olabileceği, bu durumun da sanıkların temel hak ve özgürlükleriyle ilgili konularda henüz duruşmanın başında haksız bir baskı oluşturabileceği ifade edilmiştir. Anılan kararda tespit edildiği üzere, henüz verilmemiş ve sanığa bildirilmemiş bir hükmün açıklanmasının ertelenmesini isteyip istemediği soruların sanık yargulamaya konu olayla ilgili tüm şüphelerin ortadan kaldırılmadığı bir aşamada, kendi yargılama sonucunu tahmin edip henüz aydınlatılmamış bir iradeyle beyanda bulunmak zorunda bırakılmaktadır. HAGB uygulanmasını yargılamanın henüz başında kabul eden sanıklar hakkında yargılamanın sonraki aşamalarında adil yargılanma hakkı güvencelerinin ilk derece mahkemesince sağlanıp sağlanmadığının denetimi ise istinaf kanun yolunda yapılamamakta ve bu durum hak ihlallerine yol açabilmektedir (38), “Mevcut durumda sanığın HAGB'yi kabule ilişkin irade beyanının

c'de "Terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle eylem birliği, irtibat ve iltisak içinde olup olmadığının" araştırılması hususunda hangi suçların kamu görevine girmeye engel teşkil edebileceği hususunda fikir vermektedir. TCK m.220'de düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma, m.314'de düzenlenen silahlı örgüt, Terörle Mücadele Kanunu m.3 ve m.4'te düzenlenen terör suçları ve terör amacı ile işlenen suçlar bu kapsamda değerlendirilebilir. Fakat hükmün lafzından bu çıkarım yapılamaz. Zira bu hükümle hangi suçların kamu görevine girmeye engel teşkil ettiğinin belirlenmesinden ziyade, kişinin içinde bulunduğu duruma ilişkin bir değerlendirme amaçlanmaktadır. Bu nedenlerle 7315 sayılı Kanunda da hangi suçların kamu görevliliğine girmeye engel teşkil ettiğine ilişkin açık ve objektif bir düzenleme yapılmadığı görülmektedir.

Ancak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m.48/5'te devlet memurluğuna alınacak kişiler bakımından hangi suçların dikkate alınacağı düzenlenmiştir. Buna göre, "Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak" devlet memurluğuna alınacak kişiler için şart olarak

---

ne zaman sorulacağı konusunda yasal bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle, sanığa hakkında HAGB kararı verilmesini isteyip istemediğinin yargılamanın sona ermesinden önce sorulması mümkündür. Bu durum ise henüz hakkında kurulmuş bir mahkûmiyet hükmü bulunmayan sanığı mahkûmiyet tehdidinin varlığı karşısında savunmasız duruma sokmakta ve henüz doğmamış olan istinaf kanun yoluna başvuru hakkından peşinen feragat etmeye zorlamaktadır. Bu itibarla sanığa HAGB'yi kabul edip etmediğine yönelik sorunun mahkûmiyet hükmünün ardından sorulmasına yönelik bir usule ilişkin güvencenin bulunmaması nedeniyle kuralın kanunilik şartını sağlamadığı, ayrıca sanığa aşırı bir külfet yüklediği ve ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.(44)", "Kanun koyucu müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma öngörebilir. Ancak yapılan düzenlemenin ve uygulamanın Anayasa'nın 35. maddesinde öngörülen mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin gerekliliklere uygun olması ve bu çerçevede yeterli usul güvencelerini içermesi zorunludur. Bu bağlamda mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan sınırlamanın keyfi veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen istinaf kanun yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB kararı ile birlikte müsadere kararının infazına yol açabilecek şekilde infaz zamanında belirsizliğin olduğu ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında kuralın maliklere aşırı bir külfet yüklediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla kural uyarınca müsadere yoluyla mülkiyet hakkına yapılan sınırlamanın -kuralın da yer aldığı fıkradaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade ettiği biçimindeki düzenleme de göz önünde bulundurulduğunda- kamu yararı ile kişilerin mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengeyi bozduğu ve ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.(48)" gerekçelerine yer vermiştir. Ayrıca kararın Resmî Gazete'de yayımlandıktan bir yıl sonra yürürlüğe gireceği belirtildiğinden 01/08/2024 tarihinden itibaren hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu uygulamadan kalkmış olacaktır.

öngörülmüştür. 7315 sayılı Kanunun kabulünden sonra bir değişiklik veya Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilme durumu söz konusu olmadığı için düzenleme geçerliliğini korumaktadır. Öneme binaen vurgulamak gerekir ki, düzenlemede bulunan “affa uğramış olsa bile” ifadesi ile kastedilen özel af olup, genel af durumunda kişinin kamu görevliliği için aranan mahkum olmama şartının yerine getirdiğinin kabul edilmesi gerekir²³. Düzenlemede değinilmesi gereken bir diğer husus da, sayılan suçlar dışında bir suçtan dolayı hükmedilen kısa süreli hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesinin mevcut kamu görevliliğine veya kamu görevliliğine alımda bir engel teşkil etmeyeceğidir²⁴. Zira kanunda bir yıl veya daha fazla süreli hapis cezası şartı öngörülmüştür.

C. MAHKUMİYET DIŞINDAKİ HÜKÜMLERİN GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASINDA DEĞERLENDİRİLMESİ YÖNÜNDEN

7315 sayılı Kanun m.4/1-ç’de “Kişi hakkında kesinleşmiş mahkeme kararları ve 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin beşinci ve 231 inci maddesinin onüçüncü fıkraları kapsamında alınan kararlar ile kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamındaki olgular” arşiv araştırması kapsamında tespit edilecek hususlar olarak düzenlenmiştir. Düzenlemede belirtilen kesinleşmiş mahkeme kararları mahkumiyet dışında verilmiş olan kararlardır. Zira mahkumiyet kararlarına ilişkin bilgilere m.4/1-a’da belirtilen adli sicil kaydından ulaşılabilecektir. Kanunun lafzından beraat, ceza verilmesine yer olmadığı ve düşme şeklindeki mahkumiyet dışındaki kararlara da arşiv araştırması kapsamında ulaşılabileceği sonucuna varılır. Öğretide bir görüşe göre, mahkumiyet dışındaki kararların arşiv araştırması kapsamında değerlendirilecek olmasının ölçülü olmadığı ve görevini yürütmekte olan bir kamu görevlisi hakkında verilen beraat veya düşme kararının bu kişi hakkında bir hak yoksunluğuna sebebiyet vermediği durumda, göreve yeni başlayacak kişi hakkında değerlendirmeye alınarak göreve başlamasına engel teşkil etmemesi gerektiği ifade edilmektedir²⁵. Kanaatimizce, göreve yeni başlayacak kamu görevlisi hakkında yapılan arşiv araştırmasında mahkumiyet dışındaki kararların dikkate alınması, idarenin takdir yetkisi kapsamında değerlendirilmelidir.

Anayasa Mahkemesi Fatih Saraman Başvurusunda 4045 sayılı Kanun bakımından “kesinleşmiş mahkûmiyet niteliğinde sayılmayan kamu davasının açılmasının ertelenmesine ve hükmün açıklanmasının geri

²³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Hulusi Akkaş, Bir Güvenlik Tedbiri Türü Olarak Belli Haklar Kullanmaktan Yoksun Bırakılma (Hak Yoksunlukları), Ankara: Adalet Yayınevi, 2021, s.187.

²⁴ Mehmet Karaarslan, “Suç ve Cezaların Memuriyete Etkisi”, C.58, S.1,2009, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s.104.

²⁵ Koca, s.324.

birakılmasına ilişkin kararların da güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasının bir sebebi olup olmayacağı hususunda hiçbir düzenlemeye yer verilmediği görülmektedir.” (§ 87) değerlendirmesinde bulunarak bu eksikliğe işaret etmiştir. 7315 sayılı Kanun m.4/1-ç’de kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları ile ilgili de arşiv araştırması yapılabileceği düzenlenmiştir. Bu iki kurum dışında kanunda açıkça ifade edilmemiş olsa da kendine mahsus sicile kaydedilen soruşturmaya yer olmadığı kararı ve önödemedede bulunulması durumunda verilen kararlar da *“kişi hakkında devam eden veya sonuçlanmış olan soruşturma ya da kovuşturmalar kapsamındaki olgular”* ifadesinden hareketle arşiv araştırmasında değerlendirmeye alınabilecektir. Anayasa Mahkemesi kararında 4045 sayılı Kanuna yönelik yapılan eleştiri, söz konusu kurumların güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda doğuracağı etkinin ne olacağına yöneliktir. 7315 sayılı Kanunla bu kurumların arşiv araştırmasında mevcut kayıtlardan tespit edileceği düzenlenmiştir. Bu tespitin kamu görevliliğine etkisi açıkça ifade edilmemiştir. Kanun m.7’de güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirme komisyonu aracılığıyla değerlendirileceği ifade edilmiştir. Bu nedenle hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararlarının kamu görevliliğine etkisi idare tarafından değerlendirilecektir. Bu değerlendirme idarenin takdir yetkisi olarak nitelendirilmelidir²⁶.

III. GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASININ KAPSAMI

7315 sayılı Kanun m. 3/1’e göre, *“arşiv araştırması, statüsü veya çalışma şekline bağlı olmaksızın ilk defa veya yeniden memuriyete yahut kamu görevine atanacak herkes hakkında yapılacaktır.”* Böylece arşiv araştırması kamu görevliliğine girebilmek için bir kriter haline gelmiştir. Bazı görevlere girmek için kişi hakkında arşiv araştırmasının yapılmasının yanı sıra güvenlik soruşturmasının da yapılması gerekmektedir. Kanunda (m. 3/2) bu görevler şu şekilde zikredilmiştir:

“- Kurum ve kuruluşlarda, yetkili olmayan kişilerin bilgi sahibi olmaları hâlinde devlet güvenliğinin, ulusal varlığın ve bütünlüğün, iç ve dış menfaatlerin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu gizlilik dereceli birimler²⁷,

- Milli Savunma Bakanlığı,
- Genelkurmay Başkanlığı,

²⁶ Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı yönünden, kanun koyucunun hukuki sonuç bağlamadığı bir karara 7315 sayılı Kanun ile arşiv araştırması sonucunda hukuki sonuç bağlanmasının, hukuk düzeninde teklik ilkesine aykırılık teşkil edeceği yönünde aksi görüş için bkz. Koca, s.927.

²⁷ “gizlilik dereceli birimler” ifadesi içerisine hangi birimlerin gireceğinin belirsiz olduğu eleştirisi için bkz. Asuman Çapar, “Kamu Personelinin Atanmasında Güvenlik Soruşturması Uygulaması”, C. XV, S. 2, 2020, ERÜHFD, s. 588.

- Jandarma, emniyet, sahil güvenlik ve istihbarat teşkilatlarında çalıştırılacak kamu personeli
- Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde çalışacak personel,
- Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışacak öğretmenler, üst kademe kamu yöneticileri,
- Özel kanunları uyarınca güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına tabi tutulan kişiler²⁸
- Milli güvenlik açısından stratejik önemi haiz birim, proje, tesis, hizmetlerde statüsü veya çalıştırma şekline bağlı olmaksızın istihdam edilenler.”

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının ilk defa veya yeniden memuriyete yahut kamu görevine atanacaklar hakkında yapılması gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim 7315 sayılı Kanun m. 3 hükmünden arşiv araştırmasının sadece memuriyete veya kamu görevine atanacaklar hakkında yapılacağı belirtilmiştir. Aynı şekilde m. 4 hükmünde de m. 3'te belirtilen kişi hakkındaki arşiv araştırmasına ek yapılacak güvenlik soruşturmasından bahsedilmektedir. Dolayısıyla güvenlik soruşturması da sadece ilgili kişi hakkında yapılabilir. Özel kanunlarla bu hususa istisna getirilmesi ifa edilecek görevin durumu dolayısıyla kabul edilebilir. Nitekim Anayasa Mahkemesi, güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasından dolayı sözleşmeli er adaylığı statüsünün sonlandırılması nedeniyle suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin bireysel başvuru yoluyla gelen bir davada²⁹ “Somut olayda başvurucu hakkında

²⁸ Örneğin 5188 sayılı “Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun” m.10/1-h’de güvenlik soruşturmasının olumlu sonuçlanması özel güvenlik görevlisi olunabilmesinin şartı olarak öngörülmüştür. Aynı Kanun m.11 hükmüne göre de güvenlik görevlisine çalışma izni verilebilmesi için valilikçe yapılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumlu sonuçlanması gerekmektedir.

²⁹ Karara konu olan olayın özeti şu şekildedir: “Başvurucuya, eğitim süreci devam ederken kendisine, hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlandığı bildirilmiş ve idare ile yaptığı Sözleşmeli Er Ön Sözleşmesi 14/6/2013 tarihinde feshedilmiştir.

8. Başvurucu, fesih işlemine karşı 6/9/2013 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde; herhangi bir sabıkasının olmadığını, güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasını gerektirecek bir durumunun da bulunmadığını ileri sürerek fesih işleminin iptalini istemiştir.

9. Mahkemece yapılan değerlendirme sonucu 25/2/2014 tarihli karar ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde, yapılan güvenlik soruşturmasında başvurunun annesi ile iki teyzesinin ve dayısının bölücü terör örgütüne mensup olduklarının tespit edildiğinin anlaşıldığı belirtilmiştir. Bu kapsamda Mahkeme, ilgili mevzuat uyarınca sözleşmeli er olmak için gerekli nitelik ve şartlardan herhangi birini taşımadığı sonradan anlaşılan erbaş ve erlerin sözleşmelerinin feshedileceğinin öngörüldüğünü belirtmiştir. Mahkeme ayrıca, güvenlik soruşturmasının olumlu sonuçlanmış olmasının da sözleşmeli erlik için aranan şartlardan olduğunu vurgulamıştır. Bu çerçevede Mahkeme; güvenlik soruşturması neticesinde annesi, iki teyzesi ve dayısının bölücü terör örgütü mensubu oldukları belirlenen, dolayısıyla Silahlı Kuvvetler İstihbarata Karşı Koyma, Koruyucu Güvenlik ve İşbirliği Yönergesi uyarınca “güvenlik soruşturması” olumlu sonuçlanmayan başvurunun ön sözleşmesinin feshi

yapılan ve başvuruçunun ailesine ait bilgiler içeren güvenlik soruşturmasına istinaden sözleşmenin feshedilmesi işlemini Mahkemenin hukuka aykırı bulmadığı görülmektedir. Olayda başvuruçunun karşı karşıya kaldığı söz konusu işlem millî güvenliğin sağlanması görevini yerine getirmeyi amaçlayan Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev alacak personelde birtakım özel koşulların aranmasının gerekmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda başvuruçunun aile bireylerinin eylemlerinin başvuruçunun kamu hizmetlerine girme hakkını etkileyecek biçimde değerlendirmeye alınmasının -ilgili kamu hizmetinin niteliği dikkate alındığında- hakkaniyete aykırı sonuçlar doğuracağı söylenemez” şeklindeki gerekçe ile hak ihlali olmadığına karar vermiştir.

Danıştay da infaz koruma adaylığına geçici olarak kabul edilen ve ancak güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle meslekle ilişkisi kesilen kişinin açmış olduğu bir davada, mesleğin niteliğini göz önünde bulundurarak işlemin hukuka uygun olduğuna karar vermiştir³⁰.

---

işleminin hukuka ve mevzuata aykırı olmadığını belirtmiştir.”, Anayasa Mahkemesi, Bireysel Başvuru No: 2014/16941, Karar Tarihi: 24. 01. 2018, 13. 03. 2018 tarih ve 30359 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

³⁰ Kararın konumuzu ilgilendiren kısmı şu şekildedir: “...infaz koruma öğrenci adaylığına geçici olarak kabul edilen davacı hakkında daha önce verilmiş olan 29/05/2013 tarih ve 89 sayılı infaz ve koruma memurluğu öğrenciliğine kesin kabulü işleminin iptaline ilişkin 10/07/2013 tarih ve 103 sayılı Siverek A**** *** İlk Derece Adalet Komisyonu kararının onaylanmasına ilişkin 19/07/2013 tarih ve 6863 sayılı davalı idare işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

İdare Mahkemesince, davacı hakkında yürütülen güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasına ve dolayısıyla dava konusu işlemin tesisine sebep olan suçla ilişkin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, bu haliyle suçla ilişkin olarak verilen hükmün davacı hakkında bir hukuki sonuç doğurmayacağı ve davacının herhangi bir ceza almış olduğundan bahsedilemeyeceğinden, söz konusu mahkumiyet hükmünün dava konusu işlemin tesisine gerekçe oluşturamayacak olması karşısında, dava konusu işlemde sebep unsuru yönünden hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir...Dosyanın incelenmesinden; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne, Siverek A**** *** İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığına bağlı olan Siverek T tipi kapalı Ceza ve İnfaz Kurumuna, İnfaz ve Koruma Memuru Öğrencisi alımı için yapılan sınavda başarılı olan davacı hakkında yürütülen güvenlik soruşturmasının, Çermik Asliye Ceza Mahkemesinin 29/04/2010 tarihli E:2010/25 K:2010/66 sayılı kararıyla "ruhsatsız ateşli silahlarla mermileri satın alma veya taşıma veya bulundurma" suçundan 10 ay hapis ve 375.00 TL adli para cezası ile cezalandırıldığı, hükmün açıklanmasının geri bırakıldığı ve 5 yıl denetim süresine tabi tutulduğu gerekçesiyle olumsuz sonuçlanması üzerine, dava konusu 19/07/2013 tarih ve 6863 sayılı işlemle "İnfaz Koruma memuru öğrenciliği ile ilişkisinin kesilmesi" üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır...Bu durumda; her ne kadar ruhsatsız ateşli silahlarla mermileri satın alma veya taşıma veya bulundurma" suçuna nedeniyle aldığı mahkumiyet hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa da, davacının infaz koruma memuru olarak görev alacak olması ve işlediği fiillerin niteliği göz önüne alındığında, yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde güvenlik soruşturmasının olumsuz olduğu sonucuna ulaşıldığından, infaz koruma öğrenci adaylığına geçici olarak kabul edilen davacı hakkında daha önce verilmiş olan 29/05/2013 tarih ve 89 sayılı infaz ve koruma memurluğu öğrenciliğine kesin kabulü işleminin iptaline ilişkin 10/07/2013 tarih ve 103 sayılı Siverek A**** *** İlk Derece Adalet Komisyonu kararının onaylanmasına

7315 sayılı Kanunda arşiv araştırması kapsamında sadece adli sicil kaydından söz edilmiş; arşiv kayıtlarının incelenmesine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Bu nedenle güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapacak birimlerin adli sicil arşiv kaydında yer alan bilgileri inceleme yetkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır³¹.

7315 sayılı Kanunda kişi hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin kararların da güvenlik soruşturması kapsamında görüleceği belirtilmiştir. Ancak kendilerine mahsus sisteme kaydedilen bilgiler bunlarla sınırlı değildir. Örneğin kişi hakkındaki soruşturmaya yer olmadığı kararları, önödeme kapsamındaki bir suç işleyen kişinin ön ödeme yapması durumuna ilişkin kayıtlar kanunlarda belirtildiği üzere özel bir arşive alınırlar. 7315 sayılı kanunda belirtilmediği için adı geçen kayıtlara güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında ulaşılması mümkün değildir³².

IV. GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASININ YAPILMASI

A. GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASINI YAPMAYA YETKİLİ MAKAMLAR

7315 sayılı Kanun m. 6/1 hükmüne göre “*güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmaya yetkili makamlar, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve mahalli mülki idare amirlikleridir. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimler, kendilerine iletilen taleple sınırlı olarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları arşivlerinden ve elektronik bilgi işlem merkezlerinden gerekli bilgi ve belgeleri alabilirler.*” Ayrıca bu birimler CMK m. 171’de düzenlenen kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve m. 231 gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına ulaşmaya yetkilidirler. CMK m. 171/5 hükmüne göre, “*kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.*” Benzer düzenleme hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile ilgili olarak CMK m. 231/13’te de yer almaktadır. Her ne kadar bir soruşturma veya bir kovuşturmayla ilgili olmasa da 7315 sayılı Kanun m. 6/1’de belirtilen birimler m. 6/2 gereğince hükmün açıklanmasının geri

---

ilişkin 19/07/2013 tarih ve 6863 sayılı davalı idare işleminde hukuka aykırılık, aksi yönde verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır”, Danıştay 12.Daire E:2015/2379, K:2015/6028, T: 18.11.2015,

<https://www.hukukmedeniyeti.org/karar/751936/danistay-12-daire-e-2015-2379-k-2015-6028/>, erişim tarihi 27.04.2022.

³¹ Koca, s. 322.

³² Koca, s. 326.

bırakılmasına veya kamu davasının açılmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlara ulaşmaya yetkili kılınmışlardır.

7315 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılan 4045 sayılı Kanun'a dayanılarak çıkartılan "Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması" yönetmeliğinde güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapacak makamlar ve uygulanacak esaslar m. 7 ve devamında ayrıntılı bir şekilde düzenlenmişti. Bu yönetmeliğin dayanağı olan 4045 sayılı Kanun 7315 sayılı Kanun ile yürürlükten kalktığına göre söz konusu yönetmelik de otomatik olarak yürürlükten kalkmıştır. Dolayısıyla m. 6/2'de belirtilen güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapmakla görevli birimlerin hangileri olduğu belirsizdir.

B. GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASININ YAPILIŞ USULÜ

Güvenlik soruşturmasının yapılışına ilişkin bir düzenleme 7315 sayılı Kanun'da yer almamakta ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan bir yönetmelik de henüz bulunmadığı için güvenlik soruşturmasının nasıl yapılacağı konusunda kanaatimizce bir belirsizlik bulunmaktadır. Güvenlik soruşturmasının nasıl yapılacağı konusunda bir belirsizlik bulunsun da 7315 sayılı Kanun m. 6/2'de güvenlik soruşturmasını yapacak birimlerin yetkileri belirtilmiştir. Daha önce de vurgulandığı üzere, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimler, kendilerine iletilen taleple sınırlı olarak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması kapsamında bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları arşivlerinden ve elektronik bilgi işlem merkezlerinden gerekli bilgi ve belgeleri alabilirler. Bu birimler CMK m. 171'de düzenlenen kamu davasının açılmasının ertelenmesi ve m. 231 gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına ulaşmaya yetkilidirler. Kanunda güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını yapacak birimlerin yapmasının yasak olduğu işlemler de zikredilmiştir. Buna göre, "*güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapmakla görevli birimlerde yetkilendirilmiş personel, hukuka aykırı olarak elektronik ortamda veya bilgisayar loglarında kişisel verilerle ilgili sorgulama yapamaz, log kayıtlarını değiştiremez veya silemez, bu şekilde elde edilen bilgileri paylaşamaz veya yayın yoluyla duyuramaz. Görevi gereği öğrendiği veya edindiği kişisel bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilerle paylaşamaz ya da basın ve yayın kuruluşlarına veya diğer iletişim kanallarına veremez*" (m. 6/3).

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen bilgilerin değerlendirme komisyonlarınca değerlendirilmesi gerekir ve değerlendirme komisyonları da edindikleri kanaati yetkili amire sunmaktadırlar. Dolayısıyla elde edilen bilgiler iki defa değerlendirilmiş olmaktadır. Birincisini değerlendirme komisyonu, ikincisini de değerlendirme komisyonunun raporu sunduğu yetkili amir yapmaktadır³³. Araştırmayı yapmaya yetkili kılınan birimler değerlendirme komisyonuna bilgileri iletirken, araştırma yaptıkları kişi hakkında herhangi bir kanaat veya yorumda bulunamazlar. Ayrıca

³³ Koca, s. 339.

araştırma da sadece memuriyet veya kamu görevliliğine uygunluğa ilişkin olgusal verilerle sınırlıdır. Böylece komisyonun objektif bir değerlendirme yapması amaçlanmıştır³⁴.

Yürürlükten kaldırılan 4045 sayılı Kanuna dayanılarak çıkartılan “Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması” yönetmeliğinde ise güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılışına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler yönetmeliğin on birinci ve devamı maddelerinde bulunmaktaydı. Söz konusu yönetmelik m. 11’de güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında araştırılacak hususlar şu şekilde belirtilmişti:

“Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında kişinin içinde bulunduğu ortam dikkate alınarak, kişinin kayıtlı ikamet adresi ile fiilen ikamet ettiği adres esas alınmak suretiyle;

a) Kimlik kontrolü, kimlik kayıtlarının doğruluk derecesi, uyrukluğu, geçmişte yabancı bir devletin uyrukluğuna girip girmediği,

b) Genel kolluk kuvvetlerinin ve istihbarat birimlerinin arşivlerinde bilgiler bulunup bulunmadığı, adli sicil kaydının ve hakkında arama kaydı veya herhangi bir tahdidin olup olmadığı,

c) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakının bulunup bulunmadığı ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanuna ve Atatürk ilke ve inkılaplarına aykırı davranıp davranmadığı,

ç) Şeref ve haysiyetini ihlal edecek ve görevine yansıtacak şekilde kumara, uyuşturucuya, içkiye, paraya ve aşırı bir şekilde menfaatine düşkün olup olmadığı, ahlak ve adaba aykırı davranıp davranmadığı,

d) Yabancılarla, özellikle hasım ve hasım olması muhtemel Devlet mensupları ve temsilcileriyle ilgili derecesinin iç yüzü ve nedeni,”

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında takip edilecek yöntem ise söz konusu yönetmelik m. 12’de belirtilmişti. Buna göre,

a) 9/ A (Kamu kurum ve kuruluşlarının gizlilik dereceli birim ve kısımlarının hiyerarşik olarak bağlı bulunduğu üst kademe yöneticilerinden bakan yardımcısı, kurum ve kuruluş başkanı, genel müdür, müstakil birim amirleri ile bunların yardımcıları, vali, büyükelçi ve bu birim ve kısımların çalışanları hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması) ve 9/ B (Milli güvenliği doğrudan etkileyen stratejik önemi haiz kurum ve kuruluşların üst yöneticileri ile bu kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla yürütölen projelerde görev alan kritik önemi haiz personel hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşunun talebi doğrultusunda ilgili kişinin yazılı muvafakati alınmak kaydıyla Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı ve/veya Emniyet Genel Müdürlüğüne güvenlik soruşturması veya arşiv araştırması) maddeleri kapsamındaki talepler doğrudan Cumhurbaşkanlığına iletilir.

b) Emniyet Genel Müdürlüğü ve/veya mahalli mülki idare amirliklerince (a) bendi kapsamındaki talepler hariç yapılması öngörölen güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması ilgili bakanlık veya kamu kurum ve kuruluşlarının talebi üzerine gerçekleştirilir. İllerden gelen talepler valilikler aracılığı ile yapılır.

c) Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılması taleplerinin ilgili makama ulaşmasından itibaren arşiv araştırması sonuçları en geç 30 iş günü,

³⁴ Koca, s. 340.

güvenlik soruşturması sonuçları en geç 60 iş günü içinde cevaplandırılır. Soruşturma ve araştırma sonucunu içeren bilgi ve belgeler ilgilinin işlemini yapan makamlardaki dosyasında asgari “gizli” gizlilik derecesinde aidiyet konusuna göre fiziki ve/veya elektronik ortamda muhafaza edilir.

ç) Güvenlik soruşturmasını ve arşiv araştırmasını isteyen makama, kişi hakkında karar vermeye yeterli bilgiler aktarılır.

d) Güvenlik soruşturmasının ve arşiv araştırmasının nasıl ve ne şekilde yapılacağı, soruşturma ve araştırma yapmaya yetkili makamların görev talimatları ile belirlenir.

e) Mahalli mülki idare amirliklerince yapılmış olan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında durumu saptananların evrakının bir örneği dosya açılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilir.

f) Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması taleplerine, ilgili kişinin adı, soyadı ve kimlik numarası bilgilerini içeren liste dijital ortama kaydedilerek eklenir. Ancak Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığına iletmek üzere gönderilen güvenlik soruşturması talep yazılarına, söz konusu liste yerine bu Yönetmeliğin ekinde yer alan güvenlik soruşturması formu dijital ortama kaydedilerek eklenir.”

C. GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASININ YAPILIŞ ZAMANI

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması esas itibariyle ilgili kamu görevliliğine veya kanunlarda belirtilen özel mesleklere veya öğrenciliklere girişte yapılmalıdır. Güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması durumunda ilgilinin kamu görevliliği veya öğrencilik statüsü sona ereceği için herhangi bir mağduriyete yol açmaması için kişilerin söz konusu statülere girebilip giremeyeceğinin önceden belirli olmasının hukuki güvenlik ilkesi gereğince şart olduğu savunulmaktadır³⁵. 7315 sayılı Kanun’da ise arşiv araştırmasının ilk defa veya memuriyete veya kamu görevine atanacak kişiler hakkında yapılacağı belirtilirken; güvenlik soruşturmasının yapılacağı zamana ilişkin bir ifade bulunmamaktadır. Güvenlik soruşturmasına ve arşiv araştırmasına ilişkin konular durağan nitelikte degillerdir. Bu nedenle ilgili kamu görevliliğine veya öğrenciliğe kabul edilen kimseler hakkında zamanın şartlarına göre yeniden güvenlik soruşturması veya arşiv araştırmasının yaptırılmasında kanaatimizce bir mahsur bulunmamaktadır³⁶. Örneğin arşiv araştırmasında kişinin kolluk kuvvetleri tarafından halen aranıp aranmadığı araştırılacaktır. Söz konusu arama işlemi kişi kamu görevliliğine geçişten sonra da başlamış olabilir. Ya da kişi hakkında işlemiş olduğu bir suçtan dolayı hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiş olabilir. Nitekim 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m. 98/1-b gereğince, “bir devlet memurunun, memurluğa alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan

³⁵ Kılınç, s. 28.

³⁶ Güvenlik soruşturmasının kamu görevliliğine ilk girişte mi yoksa görevin yenilenmesi durumunda da yapılıp yapılmayacağının belirsiz olduğu eleştirisi için bkz. Çapar, s. 588.

anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan herhangi birini kaybetmesi; durumunda memurluğu sona erecektir.”

V. GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

A. GENEL OLARAK

Kanunlarda yalnızca özel bir sicile yazılan hususların güvenlik soruşturması kapsamında görülebilmesi mümkün olsa da burada yer alan bilgilerin en azından kişilerin aleyhine kullanılamaması gerekir³⁷. Aksi durumda belli bir kanunda hakkında hüküm ve sonuç doğurmayacağı belirtilen bir hususun güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yoluyla kişinin hakkında hüküm ve sonuç doğurması kabul edilmiş olur ki bu da hukuk düzeninin birliği ilkesine aykırılık teşkil eder³⁸.

B. İSTİHBARİ BİLGİLERİN GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASINA ETKİSİ

İstihbari bilgi, istihbarat faaliyeti sonrasında ulaşılan bilgi demektir. İstihbarat ise sözlükte 1. Yeni öğrenilen bilgiler, haberler duyular veya 2. Bilgi toplama, haber alma anlamlarına gelmektedir³⁹. 4045 sayılı Kanuna dayanılarak çıkartılan “*Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği*” m. 4/1-j hükmüne göre istihbarat “*Çeşitli kaynak ve araçlardan elde edilen haberlerin sınıflandırılması, kaydı, kıymetlendirilmesi ve yorumlanmasından çıkarılan sonuç*” anlamına gelmektedir. Ceza Muhakemesi Kanunu m. 2/1-e hükmüne göre “*soruşturma, kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi*” ifade etmektedir. Dolayısıyla kişi hakkında güvenlik soruşturmasının veya arşiv araştırmasının yapılabilmesi için kişinin mutlaka bir suç işlemiş olmasına gerek yoktur. Hatta şunu söylemek gerekir ki, özellikle güvenlik soruşturmasını yapan birim bu kapsamda bir suçun işlendiğini öğrendiği zaman bunu yetkili makamlara bildirmelidir. Aksi takdirde bu kişinin kamu görevlisinin suçu bildirmemesinden sorumlu tutulması gerektiği kanaatindeyiz.

Diğer taraftan birer istihbari faaliyet olan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması neticesinde elde edilen deliller, diğer deliller ile desteklenmeden kişi hakkında hüküm ve sonuç doğuramaz, bu sonuç cezai bir sorumluluk⁴⁰ olabileceği gibi idari bir sorumluluk da olabilir⁴¹.

³⁷ Koca, s. 327.

³⁸ Koca, s. 327.

³⁹ <https://sozluk.gov.tr/>, erişim tarihi 31.01.2023.

⁴⁰ “*Sanığın, ilk olaydan önce 2014 yılının Nisan ayında 50 fişek halinde uyuşturucu madde satın aldığına, bunun bir miktarını kimliğini gizleyen kolluk görevlilerine para karşılığında verdiği, bir miktarını kullandığına, kalanın ise daha sonra evinde ele geçirildiğine ilişkin savunmasını aksine, evinde ele geçirilen 20 fişek halindeki uyuşturucu maddeyi sonradan temin ettiği konusunda, istihbarî bilgi dışında, şüpheli*

C. CEZA SORUMLULUĞUNUN ŞAHSİLİĞİ İLKESİ KARŞISINDA GÜVENLİK SORUŞTURMASI VE ARŞİV ARAŞTIRMASININ YAPILABİLİRLİĞİ

Hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılacak kişinin değil de, bu kişinin belli bir dereceye kadar yakınlarını içerecek şekilde araştırma yapılabilip yapılamayacağı sorusu akla gelebilir. 4045 sayılı Kanuna dayanan “Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği” m.11/1’de güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasında “kişinin içinde bulunduğu ortam” dikkate alınması ifadesinden yola çıkılarak kişinin yakın akrabalarının da bu kapsamda değerlendirmeye alınıp alınamayacağı sorunu ortaya çıkmaktaydı. Bu hususa ilişkin olarak 7315 sayılı “Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu” teklifi m. 5/1 son cümlesinde “Güvenlik soruşturmasına görevin gerektirdiği niteliklere etkisi yönüyle kişinin eşi ile birinci derece kan ve sıhri hısımları da dahil edilir” hükmü yer almaktaydı. Teklifin gerekçesinde ise bu hükümle ilgili olarak bazı nitelikli kamu görevlerinin gerektirdiği özelliklere etki edebilecek olması nedeniyle güvenlik soruşturmasına tabi olan kamu görevlilerinin eşi ile birinci derecede kan ve sıhri hısımları ile sınırlı kalmak kaydıyla

---

aşan kesin delil bulunmadığı, sanığın eyleminin bütünüyle “uyuşturucu maddeyi satışı arz etme” suçunu oluşturduğu gözetilmeden; görevlilere verdiği uyuşturucu maddelerin bir suç ve evinde ele geçirilen uyuşturucu maddelerin ayrı bir suç olarak kabul edilerek iki ayrı suçtan mahkûmiyet hükmü kurulması,” Yargıtay 10. CD, 14.12.2015, E. 2015/5561 K. 2015/33285 sayılı kararı,

<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/10cd-2015-5561.htm>, erişim tarihi 21.02.2023. Ayrıca bkz. Çetin Arslan, “İstihbaratın Ceza Muhakemesinde Kullanımı”, Fasikül Aylık Hukuk Dergisi (CAHAMER), Yıl 3, S. 22, 2011, Seçkin Yayınevi, s. 14.

⁴¹ *“Davacı hakkında yapılan güvenlik soruşturmasında Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından gönderilen bilgi notunda; davacının, devletin güvenliğini tehlikeye düşürebilecek yasa dışı ideolojik bir görüşü benimsediği veya kurumun güvenliğini ihlal edebilecek tutum ve davranışlar içerisinde bulunduğunu ortaya koyan hukuken kabul edilebilir somut bir tespite yer verilmediği görülmektedir.*

Öte yandan, bir istihbari bilgi notunun varlığının tek başına davacının memuriyete atanmamasını haklı kılacak hukuki bir neden olarak kabulü olanaksızdır. Anayasanın Türkiye Cumhuriyeti’nin “hukuk devleti” olduğunu vurgulayan 2. maddesi hükmü karşısında herşeyden önce, güvenlik soruşturmasına dair raporlarda ve bilgi notlarında yer alan bilgilerin istihbari nitelik taşıdıklarından hukuken geçerli başka bilgi ve belgelerle doğrulanmadıkça bu raporların (bilgi notlarının) tek başlarına hukuki delil gücünde kabul edilmeleri ve ilgililer aleyhine kullanılmaları hukuk devleti ilkesine aykırı düşer. Hukuk devletinde idarenin ve kişilerin hak ve yükümlülükleri, demokratik esaslara uygun olarak, objektif kriterler halinde ayrı ayrı belirlenmiş olup idarenin kişilerin hak ve menfaatlerini etkileyen konularda “şüphe”ye dayanarak işlemler tesis etmesi uygun ve doğru görülemez. Muvazaf astsubay atanmasında böyle bir kıstasın kabulü, Anayasanın “Hizmete girme” başlıklı 70. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez” kuralına da uygun olmadığı açıktır.”, Danıştay 12. D, 23.05.2017 tarih ve E. 2016/5358 K. 2017/2675, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/12d-2016-5358.htm>, erişim tarihi 21.02.2023. Ayrıca Bkz. Danıştay 12. D, 16.09.2015 tarih ve E. 2015/440 K. 2015/4835, <https://karararama.danistay.gov.tr/>, erişim tarihi 01.09.2023

araştırma yapılmasının uygun görüldüğü belirtilmekteydi⁴². Söz konusu son cümle Kanun metnine dahil edilmemiştir. Ancak kanaatimizce bu düzenleme yüksek güvenilirliği gerektiren görevler bakımından Kanun'a dahil edilmeliydi. Zira sadece kişi hakkında yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yetersiz kalabilmektedir. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılırken kişinin içinde bulunduğu sosyal ortamdan soyutlanması mümkün değildir⁴³. Örneğin; Kanun m.5/1-c'de *"hakkında güvenlik soruşturması yapılan kişinin terör örgütleri veya suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerle eylem birliği, irtibat ve iltisak içinde olup olmadığının yerinden araştırılmak suretiyle tespit edileceği düzenlenmiştir."* Bu araştırmanın sadece kişi hakkında yapılması, söz konusu örgütlerle ilişkisini yeterince ortaya koyamayacaktır. Araştırmanın en azından teklif metninde olduğu gibi eşi, birinci derece yakınları hakkında da yapılması gerekmektedir. Örneğin Alman Hukukunda güvenlik araştırmasına ilişkin uygulamalar ikiye ayrılmakta ve Federal Güvenlik İncelemesinin Şartları ve Usulü ile Gizli Belgelerin Korunmasına Dair Kanun m.2/2'de yüksek güvenilirliği gerektiren görevlerde güvenlik incelemesine eş ve yetişkin çocukların da dahil edilebileceği öngörülmüştür⁴⁴. Tüm bu değerlendirmeler, TCK m.20/1 ve Anayasa m.38'de ifadesini bulan cezaların şahsiliği ilkesine aykırılık teşkil ettiğinden bahisle eleştirilebilir. Ancak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması cezalandırmaya değil idari işleyişe ilişkindir⁴⁵. Öte yandan ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi ile kişinin gerçekleştirdiği fiilden bir başkasının sorumlu tutulmaması amaçlanmaktadır⁴⁶. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması teklif metninde belirtilen kişiler hakkında yapılacak araştırma ile bu kişilerin cezalarından başkasının sorumlu tutulması değil, idareye, kamu görevlisinin veya kamu görevliliğine alınacak kişinin güvenilirliği konusunda bilgi edinme yetkisi verilmektedir. Bu nedenle yapılacak araştırma cezaların şahsiliği ilkesine aykırılık teşkil etmemektedir⁴⁷.

⁴² Kanunun genel gerekçesi ve teklifin kanunlaşmadan önceki hali için bkz. <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-2972.pdf>, erişim tarihi 26.01.2023.

⁴³ Kılınç, s.25.

⁴⁴ Osman İsfen, "Alman Hukukunda Kamu Görevi Üstlenilmesi Bağlamında Güvenlik İncelemesi", Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Hak ve Özgürlükleri Sınırlanması Rejimleri Sempozyumu, Editör: İzzet Özgenç, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022, s.284.

⁴⁵ Kılınç, s.25.

⁴⁶ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022, s.742.

⁴⁷ Yürürlükten kaldırılan 4045 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde ise Danıştay, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının, kamu kurum ve kuruluşlarının gizlilik dereceli birimleri ile askeri, emniyet ve istihbarat teşkilatlarında ve ceza infaz kurumları ile tutukevlerinde çalıştırılacak personelin yakınları ve birinci derece akrabalarını da kapsadığına, bu kişiler hakkında da güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının yapılabileceğine karar vermiştir. Anılan kararın konumuzu ilgilendiren kısmı şu şekildedir: *"4045 sayılı Kanun uyarınca çıkarılan Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği hükümlerine göre yapılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının, kamu kurum ve kuruluşlarının gizlilik dereceli birimleri ile askeri, emniyet ve istihbarat*

SONUÇ

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen bilgilerin kişisel veri olması ve bu nedenle özel hayatın gizliliğini koruma hakkını doğrudan ilgilendirmesi nedeniyle güvence altına alınması gerekir. 7315 sayılı Kanunda, bahse konu elde edilen bilgilerin muhafazası, değerlendirilmesi, amacına uygun olarak kullanılması ve silinmesi konularında Anayasa Mahkemesi'nin 4045 sayılı Kanuna yönelik eleştirileri de dikkate alınarak düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler kişisel verilerin ve dolayısıyla özel hayatın gizliliği hakkının korunması bakımından olumlu bir gelişme olduğu söylenebilir.

Hangi suçların kamu görevlisi olmaya engel olacağına yönelik bir düzenleme 7315 sayılı Kanunda yapılmamıştır. Fakat konuya ilişkin halihazırda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m.48/A-5 düzenlemesi bulunmaktadır. Bu düzenlemede kamu görevliliğine alınacak kişiler için suçlarda belirli sınırlamalar yapılmıştır. Her ne kadar bu düzenlemenin eksik yönleri bulursa da mevcut düzenleme ihtiyacı karşılamaktadır. 7315 sayılı Kanunda bu şekilde bir düzenleme yapılmamış olması bir eksiklik olarak nitelendirilemez.

Mahkumiyet dışındaki kararların güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının sonucuna nasıl etki edeceğine dair belirsizlik Anayasa Mahkemesi kararlarında eleştirilmiştir. Bu konuda özellikle hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararlarının 7315 sayılı Kanunda arşiv araştırması kapsamında araştırılacağı düzenlenmiştir. Bu hususta aksi görüşler olsa da kanaatimizce bu kararların kamu görevliliğine etkisi idare tarafından değerlendirilecektir.

7315 sayılı Kanunda arşiv araştırması kapsamında adli sicil kaydının araştırılacağı belirtilmekle birlikte arşiv kayıtlarına konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle arşiv araştırması kapsamında arşiv kayıtları incelenemeyecektir.

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının kamu görevliliğine girişte mi yoksa görevin yenilenmesi durumlarında mı yapılacağı hususu belirsizdi. 7315 sayılı Kanunda da arşiv araştırması için zaman belirtilmiş olmakla birlikte güvenlik soruşturmasında bu şekilde bir düzenleme bulunmamaktadır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasına ilişkin konular durağan nitelikte olmadıkları için zamanın şartlarına göre yeniden güvenlik soruşturması yapılabileceği kanaatindeyiz.

İstihbari faaliyet sonucu elde edilen bilgilerin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucuna etki edebilmesi için diğer delillerle desteklenmesi gerekir. Aksi takdirde tek başına istihbari bilgi güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması için yeterli değildir.

Kişinin belli bir dereceye kadar yakınları hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapıp yapılamayacağı konusunda 7315 sayılı Kanunun teklif metninde düzenleme bulursa da ilgili düzenleme

---

teşkilatlarında ve ceza ve infaz kurumları ve tutukeverinde çalıştırılacak personelin yakınları ve birinci derece akrabalarını da kapsadığı ve kişi hakkında karar vermeye yeterli her türlü istihbari bilginin talep makamlarına bildirilmesi gerektiği sonucuna varılarak, dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına, Danıştay 1. D, 25.03.2003 tarih ve E. 2003/15 K. 2003/40 sayılı kararı,

<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/1d-2003-15.htm>, erişim tarihi 27.01.2023.

Kanuna dahil edilmemiştir. Kanaatimizce yüksek güvenilirliği gerektiren görevler bakımından kişinin eşi ile birinci derece kan ve sıhri hısımlarının da güvenlik soruşturmasına dahil edilmesi yerinde olacaktır. Bu şekilde yapılacak bir düzenleme güvenlik soruşturmasının idari işleyişe ilişkin olması nedeniyle cezaların şahsiliği ilkesine de aykırılık teşkil etmez.

KAYNAKÇA

Akkaş A H, Bir Güvenlik Tedbiri Türü Olarak Belli Haklar Kullanmaktan Yoksun Bırakılma (Hak Yoksunlukları), Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.

Arslan Ç, İstihbaratın Ceza Muhakemesinde Kullanımı, Fasikül Aylık Hukuk Dergisi (CAHAMER), Yıl 3, Sa. 22, Seçkin Yayınevi, 2011, 10-14.

Çapar A, “Kamu Personelinin Atanmasında Güvenlik Soruşturması Uygulaması”, ERÜHFD, C. XV, S. 2 (2020), 569-612.

İsfen O, “Alman Hukukunda Kamu Görevi Üstlenilmesi Bağlamında Güvenlik İncelemesi”, Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Hak ve Özgürlükleri Sınırlandırılması Rejimleri Sempozyumu, Editör: İzzet Özgenç, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022, 283-292.

Kahraman M/Şahin M, Anayasa Mahkemesi Kararlarına Göre Güvenlik Soruşturması ve Özel Hayata Saygı Hakkı, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 15, Sa.2, 415-449.

Karaarslan M, Suç ve Cezaların Memuriyete Etkisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:58, Sa:1, Yıl: 2009, 95-138.

Kılınç D, Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Cilt:61, Sa:3, Yıl:2012, 1089-1169.

Kılınç D, “Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması”, Ankara Barosu Dergisi, 2019/2, 1-39.

Koca M/Üzülmez İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022.

Koca M, “Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Hak ve Özgürlükleri Sınırlandırılması Rejimleri Sempozyumu, Editör: İzzet Özgenç, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022, 305-345.

Üstün T K, “Güvenlik Soruşturmalarında Kişisel Verilerin Korunması”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXV, Y. 2021, Sa. 2, 787-837.